

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ**

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ГРУШАК ВАДИМ ВАЛЕНТИНОВИЧ

УДК: 657.1:657.4(045)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З
ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ В.В. Грушак

Науковий керівник
Цегельник Ніна Іванівна,
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2022

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету, д.е.н.
Віленчук Олександр Миколайович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії _____ к.е.н., доц. Гайдучок Т.С.

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
№ 10 від 11 січня 2022 року.

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту д.е.н., проф.
Мороз Ю.Ю. _____

11 січня 2022 року

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент Грушак Вадим Валентинович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою
за шкалою ECTS _____, сума балів _____ за національною шкалою з
оцінкою _____.

Секретар ЕК _____

Майдуда Г.С.

АНОТАЦІЯ

Грушак В. В. Організація обліку та контролю розрахунків з постачальниками.
– Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2022.

Кваліфікаційну роботу присвячено обґрунтуванню теоретичних та практичних рекомендацій з організації обліку та контролю розрахунків з постачальниками.

Досліджено теоретико-методичні основи економічного змісту розрахунків з постачальниками в діяльності суб'єктів господарювання. Сформовано завдання обліку розрахунків з постачальниками в інформаційній системі. Обґрунтовано різноманітність існуючих класифікаційних ознак розрахункових операцій суб'єкта господарювання, які використовуються в системі бухгалтерського обліку.

Досліджено дві головні вимоги для того, щоб визначити заборгованість перед постачальниками та підрядниками, відповідно до національних та міжнародних стандартів. Охарактеризовано, що основними елементами контролю операцій щодо забезпечення проведення розрахунків з постачальниками підприємства та фактів їх зміни є: об'єкти та суб'єкти. Обґрунтовано, що організація ведення обліку розрахунків із постачальниками повинна забезпечити на підприємстві ефективний контроль за веденням обліку та вчасне виявлення прострочення кредиторської заборгованості.

Ключові слова: розрахунки із постачальниками, кредиторська заборгованість, організація обліку, контроль, документування, звітність.

ABSTRACT

Ghrushak V.V. Organization of accounting and control of settlements with suppliers. - Manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 071 - accounting and taxation. - Polissya National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2022.

Qualification work is devoted to substantiation of theoretical and practical recommendations on the organization of accounting and control of settlements with suppliers.

The theoretical and methodological bases of the economic content of settlements with suppliers in the activities of economic entities are studied. The task of accounting for settlements with suppliers in the information system is formed. The variety of existing classification features of settlement operations of the business entity, which are used in the accounting system, is substantiated.

Two main requirements for determining debts to suppliers and contractors in accordance with national and international standards have been examined. It is characterized that the main elements of control of operations to ensure settlements with suppliers of the enterprise and the facts of their change are: objects and subjects. It is substantiated that the organization of accounting for settlements with suppliers should provide the company with effective control over accounting and timely detection of overdue accounts payable.

Keywords: settlements with suppliers, accounts payable, organization of accounting, control, documentation, reporting.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
Розділ 1. Організаційні основи розрахунків з постачальниками та інформаційного забезпечення процесу управління.....	8
1.1. Економічний зміст розрахунків з постачальниками.....	8
1.2. Організація обліку та контролю розрахунків з постачальниками.....	11
1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємств.....	13
Розділ 2. Облік і контроль розрахунків з постачальниками підприємств.....	19
2.1. Завдання і роль системи обліку і контролю розрахунків з постачальниками підприємств.....	19
2.2. Облік розрахунків з постачальниками підприємств.....	20
2.3. Система та інструменти контролю розрахунків з постачальниками підприємств.....	24
Висновки.....	27
Список використаних джерел.....	29
Додатки.....	32
Інноваційний проект організація обліку та контролю розрахунків з постачальниками підприємств.....	33

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах функціонування суб'єктів господарювання виникає питання своєчасності розрахунків між підприємствами. Прострочення строку погашення боргів призводить до накопичення, а потім знецінення коштів у кредиторів, що негативно впливає на фінансовий стан підприємств. Цю проблему можна усунути за умови ефективного управління кредиторською заборгованістю. Основну роль відіграє вдосконалення обліку розрахункових операцій з постачальниками, яка є основною інформаційною базою для прийняття правильних управлінських рішень.

Актуальність дослідження ґрунтується на тому, що ефективність управління, як стратегічного, так і тактичного, підприємством сьогодні значною мірою залежить від достовірності, своєчасності та повноти облікової інформації про стан розрахунків з постачальниками. Обґрунтування літературних джерел досліджуваної проблеми свідчить, що суб'єкти господарювання України та зарубіжжя набули великого досвіду врегулювання розрахунків за доставку (постачання) товарів та послуг.

Розрахунки з постачальниками у своїй науковій роботі враховували, зокрема, вітчизняні вчені, зокрема С. Белей, І. Коблянська, І. Козел, Ю. Лях, О. Пустяк, Л. Сук, П. Сук, Є. Романів, І. Садовська, Р. Хом'як, М. Шендригоренко та ін. Визнаючи наукову роботу цих економістів, зазначимо, що вони розглядали методологічні та теоретичні аспекти класифікації, визнання, оцінки, документування, відображення бухгалтерських операцій з ведення бухгалтерських операцій з постачальниками в системі бухгалтерського обліку, а також методики аналізу та удосконалення контролю обліку розрахунків з постачальниками для визначення їх впливу на платоспроможність підприємства.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та організаційно-методичних положень, а також розробці практичних рекомендацій з обліку і контролю розрахунків з постачальниками підприємств за національними та міжнародними стандартами.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- обґрунтувати поняття розрахунків з постачальниками підприємств в інформаційній системі та завдання їх обліку;
- виокремити класифікаційні особливості постачальників підприємств;
- сформулювати завдання і роль системи обліку і контролю розрахунків з постачальниками підприємств;
- обґрунтувати облікове забезпечення розрахунків з постачальниками підприємств;
- дослідити системи та інструментів контролю розрахунків з постачальниками підприємств;
- розробити інноваційний проект організація обліку та контролю розрахунків з постачальниками підприємств.

Об'єктом дослідження є процес розрахункових відносин з постачальниками підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-практичних засад розрахунків з постачальниками підприємств в обліковому процесі і в системі контролю.

Основними джерелами інформації є науково-практичні джерела, законодавча база нормативних актів, що регулюють ведення обліку та контролю розрахунків з постачальниками, фахові статті, Інтернет-ресурси, дані звітностей (фінансова, статистична, податкова і управлінська) та внутрішніх документів підприємстві.

Практичне значення дослідження. Результати даного дослідження можуть бути використані при веденні обліку та контролю розрахунків з постачальниками.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ

1.1. Економічний зміст розрахунків з постачальниками

За ринкових умов відносини між підприємствами мають характер грошових розрахунків. Розрахунки між суб'єктами господарювання є однією з необхідних складових розширеного відтворення. Вони опосередковують розподіл і перерозподіл національного продукту, його перехід від товарів до грошей і навпаки. Розрахунок базується на економічній основі грошового обігу у виробничому процесі і є визнанням громадськості того, що виробник продукту виконав свої виробничі зобов'язання та цілі. Для нормального функціонування всіх галузей економіки необхідна достовірна інформація про фінансовий стан підприємства, зокрема щодо дебіторської заборгованості та зобов'язань [15].

Кузьмін В.Ф. вважає, що розрахункові відносини, про які йдеться, мають господарський характер і мету і підпорядковуються засадам господарського права, оскільки не можуть бути відокремлені від системи господарських відносин і не можуть бути розбиті на цивільні, фінансові та інші елементи. [12, с. 30]. Регулювання розрахункових відносин він визначає як організований і врегульований законом самостійний вид валютних відносин, що існують у зв'язку з виробництвом товарів і обміном між соціалістичними організаціями з метою здійснення готівкових розрахунків через банківські установи в процесі господарської діяльності. [12, с. 38]. Прихильником цієї позиції є і Лаптев В. В. [14].

На думку Бричко Л.В., розрахункові правовідносини слід розглядати як сукупність цивільно-фінансових елементів, оскільки їх штучний поділ може спотворити справжню природу цих правовідносин [2]. На комплексність правового регулювання розрахункових відносин вказує також Агафонова Н.В. [1].

Бандурка О.М. та Гетманець О.П. вказують, що регулювання правовідносин завжди має місце тоді, коли законом чи договором передбачено обов'язок конкретної особи сплатити гроші. Таке зобов'язання може виникнути внаслідок:

- а) право (сплата податків, зборів, інших обов'язкових платежів);

б) рішення державного органу (наприклад, накладення штрафу, штрафу за несвоєчасну сплату податкового зобов'язання);

в) договір (передача грошових коштів другій стороні цивільно-правових зобов'язань або виплата працівникові винагороди відповідно до трудового договору [28, с. 446]).

Різноманітність розрахункових операцій суб'єкта господарювання зумовлює необхідність їх класифікувати за такими ознаками (рис. 1.1).

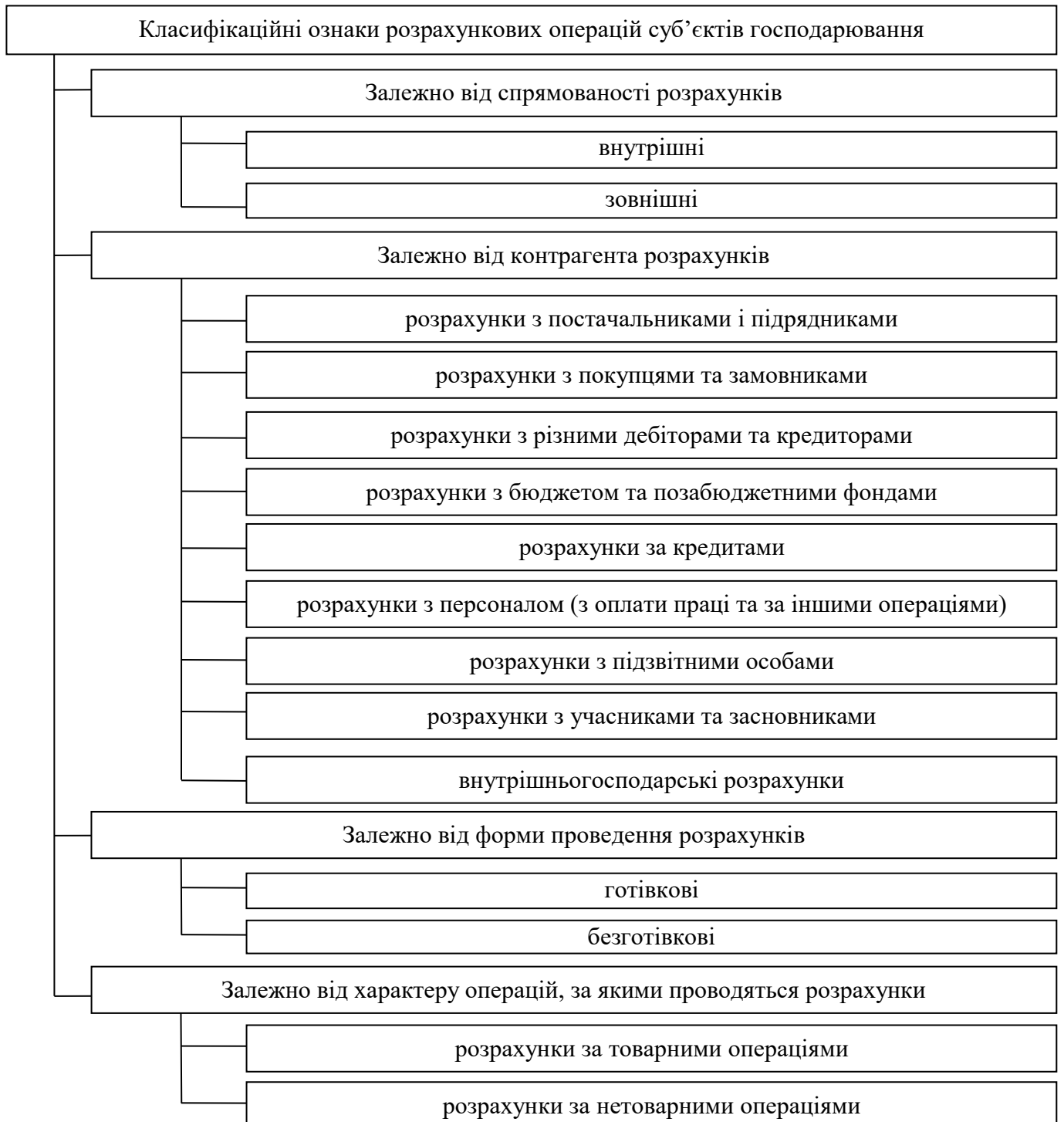

Рис. 1.1. Класифікаційні ознаки розрахункових операцій [7]

Із наведених видів розрахункових відносин виділимо розрахунки з постачальниками і підрядниками. Відносини з постачальниками виникають у процесі виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Постачальники – юридичні або фізичні особи, які забезпечують постачання (сировини, палива, запчастин, малоцінних та швидкопсувних товарів), надають послуги (електро-, газові, водозабезпечення тощо), виконують роботи (ремонтно-капітальні ремонти засобів тощо) [13, с. 114].

Як правило, постачальник або вендор (англ. Vendor) – будь-яка юридична організація, компанія, установа, або особа, яка надає товари чи послуги клієнтам. Постачальник веде свою діяльність відповідно до умов договору поставки, який є одним із видів договорів купівлі-продажу. Відповідно до договору поставки постачальник зобов'язується доставити покупцеві виготовлений або придбаний ним товар у визначений строк або строк для використання в ділових чи інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім чи подібним використанням [11].

Зобов'язання перед постачальниками називаються кредиторською заборгованістю. Значні торгові зобов'язання часто виникають через недосконалі розрахунки з постачальниками та підрядниками, халатність працівників, шахрайство та зловживання службовим становищем. Як наслідок – порушення фінансово-бухгалтерської дисципліни. Невиконання зобов'язань призводить до їх накопичення та знецінення коштів кредиторів. Ці фактори негативно впливають на фінансовий стан підприємства. Цю проблему можна вирішити в умовах ефективного управління короткостроковими зобов'язаннями [11].

Для визначення зобов'язань перед постачальниками необхідно виконати дві основні вимоги відповідно до національних та міжнародних стандартів:

- існує можливість зменшення економічної вигоди від погашення боргу;
- оцінка боргу може бути достовірно встановлена.

В Україні методологічні принципи обліку формування інформації про розкриття короткострокових зобов'язань у фінансовій звітності є в Національному положенні бухгалтерського обліку (НП (С) БО)) 11 «Зобов'язання» [19], а в міжнародній практиці – відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та непередбачені активи» [16]. Слід зазначити, що існує консенсус щодо обліку зобов'язань з точки зору національних

нормативних актів та міжнародних стандартів, але існує низка відмінностей в оцінці зобов'язань. Наприклад, МСБО 11 «Поточні зобов'язання» обліковується на суму, що підлягає погашенню, тоді як МСБО 37 використовує різні типи оцінок для визначення вартості: історична собівартість, теперішня вартість, поточна собівартість, вартість розрахунку (платежу) [16]. При списанні заборгованості з балансу час списання заборгованості з балансу однаковий для НП(С)БО та МСБО.

Виходячи з цього, заборгованість, яка виникає перед постачальниками є ваговим елементом позикового капіталу як джерела фінансування будь-якого підприємства.

1.2. Організація обліку та контролю розрахунків з постачальниками

В умовах нинішньої кризи неплатоспроможності в Україні неконтрольоване зростання через торговельний борг стає все більш поширеним. Порівняння з боржниками та кредиторами у вітчизняних компаніях не зовсім позитивні через високу заборгованість та тривалі терміни погашення. Одним із найбільш складних і суперечливих питань, пов'язаних із проблемою неплатежів, є встановлення належно структурованого контролю за торговими зобов'язаннями, головна мета якого – допомогти уникнути несвоєчасних платежів та доведення заборгованості до стану безнадійної.

Правильна організація і побудова обліку розрахунків між підприємствами має велике значення, оскільки забезпечує швидке завершення кругообігу оборотних коштів (обігових коштів), його перехід з товару в готівку, створює умови для безперебійного погашення придбаних товарно-матеріальних цінностей.

Правильна організація розрахунків вимагає суворого дотримання фінансової дисципліни, своєчасного погашення боргів та своєчасного надходження коштів за продану продукцію та надані послуги. Затримки в оплаті отриманих матеріальних ресурсів або несвоєчасне отримання коштів за реалізовану продукцію та надані послуги призводять до фінансових труднощів у веденні господарства. Дебіторська заборгованість спричиняє вилучення коштів з продажу підприємств, що негативно

впливає на їх фінансове становище, а затримка погашення боргів та зобов'язань призводить до оборотності коштів інших компаній.

До завдань обліку розрахункових операцій віднесемо:

- суворе дотримання чинного порядку використання безготівкових розрахунків;
- правильне та своєчасне оформлення всіх документів;
- контроль за дотриманням розрахункової дисципліни;
- забезпечення своєчасного стягнення дебіторської заборгованості (претензій);
- забезпечення своєчасного стягнення платежів з кредиторами.

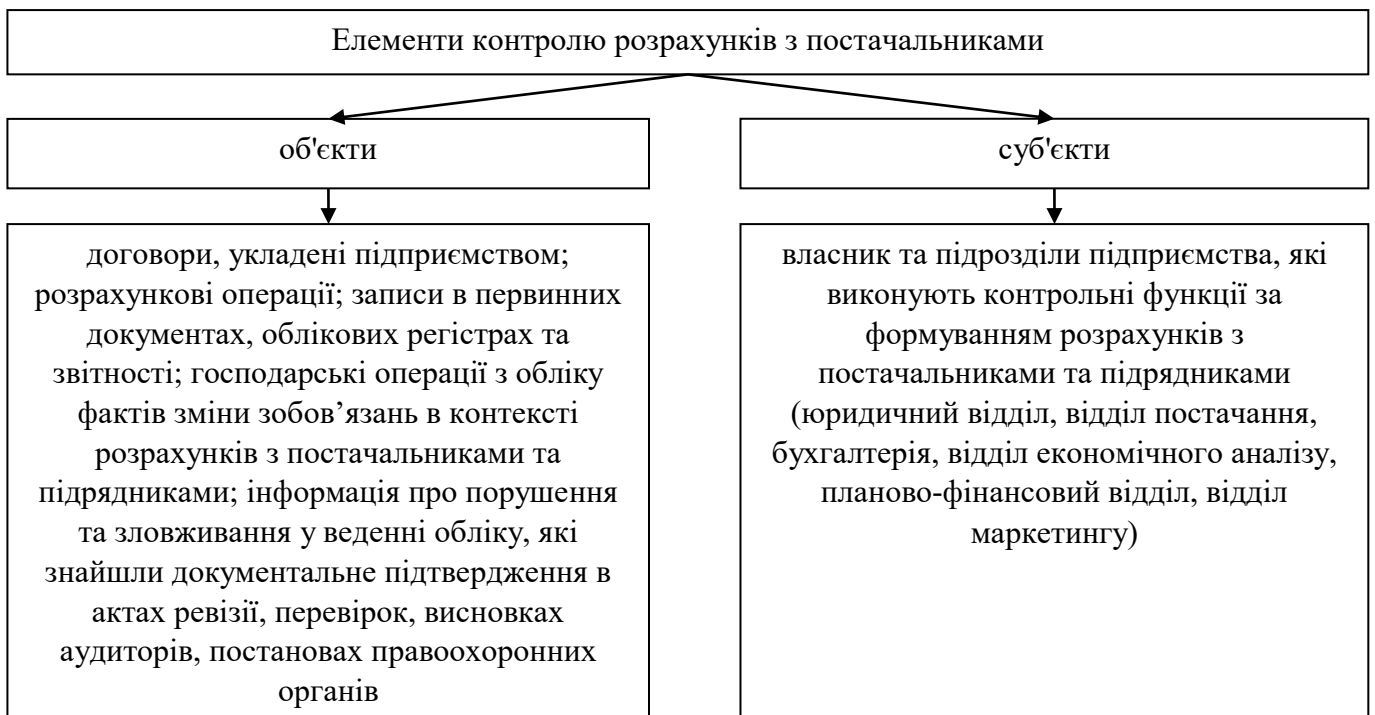
На підприємствах, крім складання фінансових документів, необхідно провести комплексний аналіз фінансового стану, що підтверджується результатами інвентаризації. Як показує досвід, розрахункові операції можна проводити швидко від кількох місяців до кількох годин, що стало можливим завдяки підтримці системи електронної пошти та карток. Щоб уникнути порушень та нецільового використання під час розрахункових процесів, необхідно постійно контролювати їх виконання та врахування в бухгалтерському обліку.

Особливу увагу при проведенні контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками необхідно приділяти інвентаризації кредиторської заборгованості за відповідними звітними періодами. Для цього користуються Положенням «Про інвентаризацію активів та зобов'язань» № 879 [25].

Ефективність контролю господарської діяльності, особливо розрахунків з постачальниками підприємства та фактів їх зміни, залежить від їх раціональної організації та відпрацьованої методології, яка передбачає послідовний перелік етапів, методів і прийомів контролю та пакет розроблених робочих документів і об'єкта, який базується на певному переліку систематизованих джерел інформації [18, с. 263].

Основні елементи контролю операцій із забезпечення здійснення розрахунків з постачальниками підприємства та фактів їх зміни наведені на рис. 1.2 [10].

Контроль процесу доставки починається з оцінки потенційного постачальника та якості придбаної компанією сировини, обладнання, енергоносіїв, інших ресурсів і

Рис. 1.2. Елементи контролю операцій із забезпечення здійснення розрахунків з постачальниками підприємства [10]

послуг. Після підписання договорів відповідальна особа перевіряє виконання договірних відносин і розрахункову дисципліну [10].

Загалом, раціональна організація бухгалтерського обліку та контролю потенційних постачальників та стану розрахунків з ними сприяє зміцненню договірної та фактурної дисципліни для виконання зобов'язань щодо постачання продукції по певному асортименті та якості, що підвищує відповідальність за дотримання платіжної дисципліни, зменшує дебіторську та кредиторську заборгованість, прискорює оборотний капітал і, таким чином, покращує фінансового становище підприємства [10].

1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємств

Комунальне некомерційне підприємство «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я» Житомирської обласної ради, м Житомир (скорочена назва - КНП «АСТЛПЗОЗ» ЖОР). До 15.04.2021 року дане підприємство мало назву Комунальна установа «Автобаза санітарного

транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я» Житомирської обласної ради [29].

Місце знаходження Підприємства: Україна, Житомирська область, м. Житомир, вул. Покровська, 37

Підприємство створено з метою:

✓ впровадження у виробництво високоефективних технологічних процесів та методів організації технічного обслуговування і ремонту санітарного та іншого транспорту;

✓ забезпечення служб кваліфікованими кадрами, створення умов для ефективного застосування знань та досвіду працівників, підвищення кваліфікації.

Основним напрямом діяльності Підприємства є: надання платних транспортних послуг санітарним та іншим спеціальним автотранспортом медичним закладам та іншим юридичним та фізичним особам, відповідно укладених угод та послуг по ремонт) автотранспорту на підставі укладених угод з юридичними та фізичними особами.

Підприємство здійснює некомерційну господарську діяльність організовує свою діяльність відповідно до фінансового плану, затвердженого у порядку, встановленому Органом управління майном, самостійно організовує виробництво продукції (робіт, послуг) і реалізує її за цінами (тарифами), що визначаються у порядку, встановленому законодавством України [29].

Характеристика КНП «АСТЛПЗОЗ» ЖОР наведена в табл. 1.1 та 1.2.

В табл. 1.3 наведена інформація про постачальників, які співпрацюють з КНП «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я». Клієнтами виступають санітарні та інші спеціальні автотранспортні медичні заклади та інші юридичні та фізичні особи з отримання транспортних послуг, відповідно укладених договорів.

Для здійснення господарської некомерційної діяльності Підприємство залучає і використовує матеріально-технічні, фінансові трудову та інші види ресурсів, використання яких не заборонено законодавством України [29].

Таблиця 1.1

Характеристика КНП «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я» [29]

Повне найменування юридичної особи	Комунальне некомерційне підприємство «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я» Житомирської обласної ради
Скорочена назва	КНП «АСТЛПЗОЗ» ЖОР
Код ЄДРПОУ	13548722
Дата реєстрації	14.04.2003
Уповноважені особи	Меркулов Сергій Миколайович
Розмір статутного капіталу	100,00 грн.
Організаційно-правова форма	Комунальне підприємство
Форма власності	Державна власність / власність територіальних громад
Місце знаходження юридичної особи:	10029, Житомирська обл., місто Житомир, вул. Покровська, будинок 37
Телефон:	+380412471398
E-mail:	atkpolz@ukr.net

Таблиця 1.2

Види діяльності КНП «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я» [29]

Основний	86.90 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я
Інші	49.42 Надання послуг перевезення речей (переїзду)
	49.41 Вантажний автомобільний транспорт
	49.39 Інший пасажирський наземний транспорт, н.в.і.у.

Таблиця 1.3

Постачальники, які співпрацюють з КНП «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я»

Назва підприємства	Послуги
1	2
ТОВ «Вест Кард	талони на пальне
ТОВ «Форпост СІТІ»	талони на бензин А-95
ТзОВ «Дівікс»	послуги х обслуговування пожежної сигналізації
ТОВ «Автотех контроль»	послуги з технічного огляду автомобілів
ТОВ «Дозор Житомир»	послуги з моніторингу та супроводження автомобілів
СК «Княжна Вієнна Іншуранс Груп ПАТ»	страхування водіїв та авто
ТОВ «Агрус»	послуги з обслуговування теплолічильника
ТзОВ «Житомиргазбут»	постачання електричної енергії
КП «Житомирводоканал»	водопостачання та водовідведення
ФОП «Тещенко М.Мю»	юридичні послуги
ПАТ «Укртелеком»	послуги зв'язку

1	2
КП «Теплокомуненерго»	теплопостачання
ПП «Професійні інформаційні комунікації»	комп'ютерні послуги
ФОП «Кіненко С.Б.»	бланки, журнали
УПО Житомирської області	послуги охорони
ФОП «Музичук П.О.»	послуги з оцінки автомобілів
ФОП «Козачук О.В.»	матеріали (масла), автозапчастини
ПП «Черепакін В.В.»	автозапчастини
КП ОКП «ОУКХ ЖКГ»	навчання
ФОП «Горелов О.К.»	установка газобалонного обладнання
ПФ «Парспраф»	печатки
ТОВ «Віатайн»	обслуговування програмного забезпечення
ДП «Житомир стандарт метрологія»	півірка манометрії

Аналіз господарської діяльності виконує значну роль в зазначеній системі фінансового управління, що у своїй сукупності становлять логічно-послідовну схему (рис. 1.3).

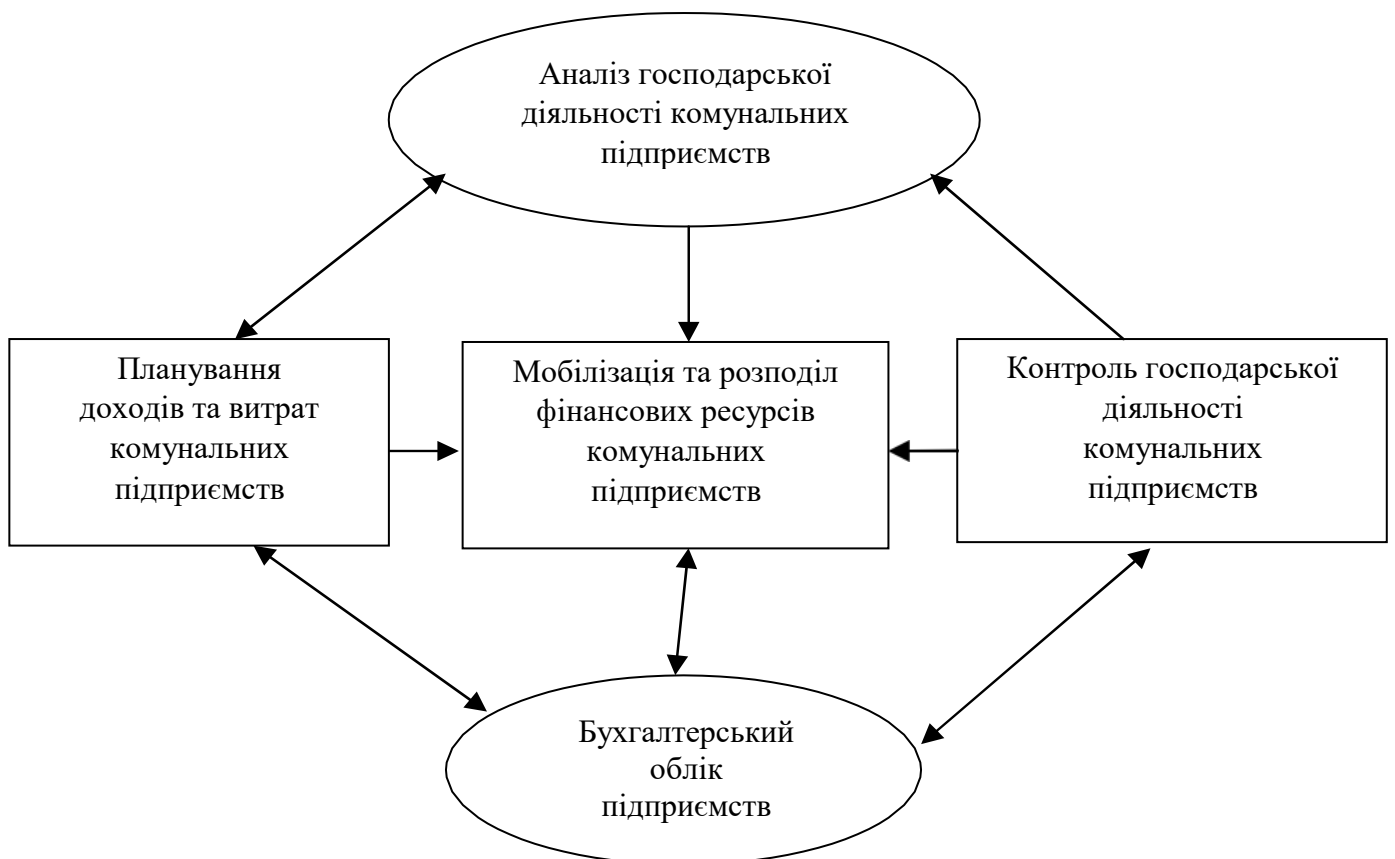

Рис. 1.3. Взаємозв'язок аналізу господарської діяльності комунальних підприємств та інших елементів фінансового управління

Основним інструментом контролю фінансово-господарської діяльності

комунальних підприємств виступає аналіз, при цьому його об'єктами виступають показники, отримані в результаті збирання та обробки інформації в системі бухгалтерського обліку.

В табл. 1.4 та 1.5 і на рис. 1.4 розглянемо дані сформовані на основі бухгалтерського обліку, що стосуються показників активу, пасиву та чистого прибутку підприємства.

Таблиця 1.4

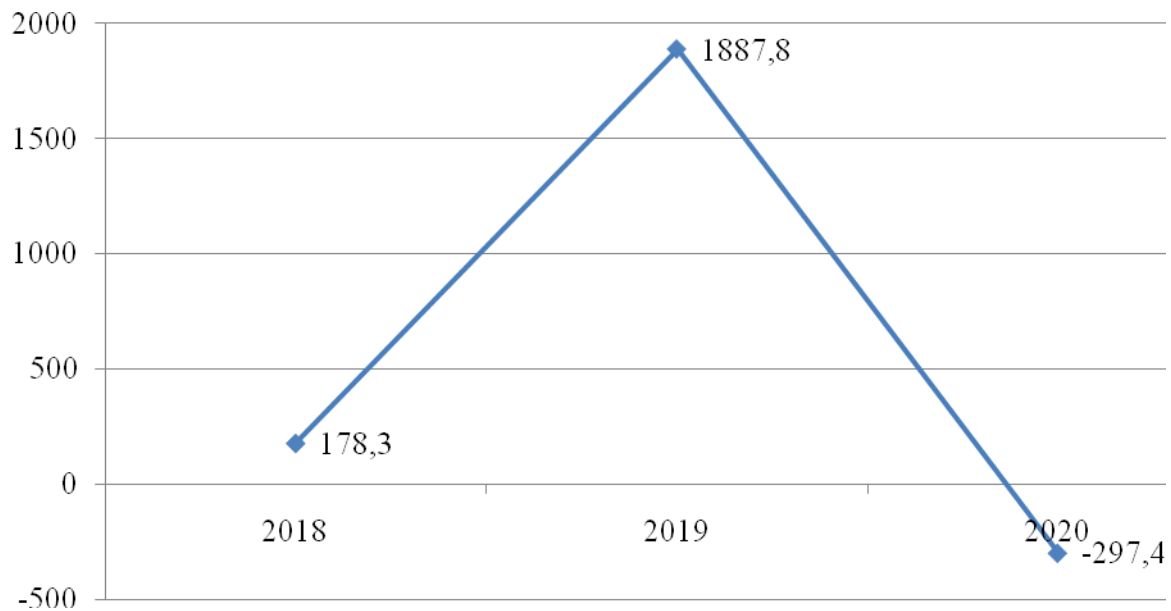
Характеристика показників активу КНП «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я»

Показники	Роки			Відхилення 2018 р. до 2020 року, %, р.
	2018	2019	2020	
Основні засоби:	1600,3	1785,8	1447,9	90,5
первісна вартість	7381,1	7782,1	7504,2	101,7
знос	5780,8	5996,3	6056,3	104,8
Необоротні активи, всього	1600,3	1785,8	1447,9	90,5
Запаси	1630,6	3638,5	2835,1	173,9
Поточна дебіторська заборгованість	8,1	12	-	0,0
Гроші та їх еквіваленти	32,5	101,2	733	22,6 разів
Інші оборотні активи	2,7	9,3	-	0,0
Оборотні активи, всього	1673,9	3761	3568,1	213,2
Всього	3274,2	5546,8	5016	153,2

Таблиця 1.5

Характеристика показників пасиву КНП «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я»

Показники	Роки			Відхилення 2018 р. до 2020 року, %
	2018	2019	2020	
Капітал	1804,5	2145,2	1918,1	106,3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1413,2	3321,3	3031,8	214,5
Власний капітал, всього	3217,7	5466,5	4949,9	153,8
Поточна кредиторська заборгованість за:				
розрахунками з бюджетом	-	2,3	-	-
розрахунками з оплати праці	-	9,7	-	-
Інші поточні зобов'язання	56,5	68,3	66,1	117,0
Поточні зобов'язання, всього	56,5	80,3	66,1	117,0
Всього	3274,2	5546,8	5016	153,2

Рис. 1.4. Чистий прибуток КНП «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я»

Таким чином, доказовість значущості аналізу господарської діяльності в системі фінансового управління зокрема і в загальному механізмі управлінні комунальними підприємствами є очевидною.

Оскільки роль аналізу господарської діяльності комунальних підприємств важко недооцінити (адже саме з його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і робітників) варто детальніше розглянути це питання [1].

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Завдання і роль системи обліку і контролю розрахунків з постачальниками підприємств

У рамках своєї господарської діяльності підприємства вступають у різноманітні розрахункові відносини. Зобов'язання з виставлення рахунків з різними контрагентами, які призводять до функціонування багатьох компаній, є взаємними розрахунками між підприємствами за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги. Розрахунки є переважними, оскільки від безперервності та керованості організації ці цих розрахунків залежать ліквідність і платоспроможність компанії та загальний фінансовий стан підприємства. Здійснення виробничого процесу неможливе без засобів виробництва, сировини та матеріалів, які перетворюються на готовий продукт. Таким чином, здійснення операційної діяльності підприємства потребує такої важливої умови, як придбання виробничого обладнання [27].

Процес придбання (або поставка) - це ряд заходів, спрямованих на забезпечення підприємства всіма засобами, необхідними для ведення бізнесу, а саме: основними засобами, нематеріальними активами, матеріальними ресурсами. Важливо, щоб цей процес був безперервним і послідовним, оскільки нестача або надлишок товарних запасів може вплинути на результати виробничої діяльності підприємства [27].

До основних завдань обліку процесу придбання слід віднести:

- правильне визначення обсягу необхідних короткострокових і довгострокових активів;
- визначення всіх витрат щодо придбання робочого обладнання та предметів праці;
- облік розрахунків із постачальниками.

На нашу думку, основними завданнями обліку розрахунків за операціями з постачальниками можна вважати [27]:

- своєчасне та правильне документування процесів обслуговування з постачальниками;

- дотримання принципів бухгалтерського обліку при аналітичному та синтетичному обліку розрахунків з постачальниками;
- відображення операцій у податковому обліку з урахуванням принципів своєчасності та достовірності;
- контроль за дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями, щоб не призвести до безнадійної заборгованості;
- проведення щорічної інвентаризації обліку розрахунків з постачальниками.

Належна організація розрахунків з постачальниками повинна передбачати:

- своєчасне виявлення невиконаних зобов'язань постачальників;
- ефективний контроль за розрахунками з постачальниками [8].

Метою контролю розрахунків з постачальниками підприємства є:

- забезпечення систематичного контролю за правильністю відображення даних бухгалтерського обліку та звітності щодо наявності та зміни суми зобов'язань;
- своєчасне перерахування коштів кредиторам;
- правильність вимог і своєчасність погашення заборгованості,
- дотримання розрахунково-платіжної дисципліни на рівні їх впливу на платоспроможність підприємства, що забезпечує нормальну фінансово-господарську діяльність [5].

Контроль за розрахунками з постачальниками є запорукою платоспроможності та майбутнього розвитку підприємства. Основою процесу контролю є вдосконалення процесу розрахунків з постачальниками.

2.2. Облік розрахунків з постачальниками підприємств

В сучасних умовах ведення бізнесу налагодження контактів з постачальниками стало невід'ємною частиною функціонування всієї економіки. Відсутність своєчасних розрахунків з постачальниками призведе до виникнення зобов'язань. Виникнення цього виду заборгованості спричинено недостатнім забезпеченням коштів підприємства або специфікою його діяльності. Кредиторська заборгованість є важливою в житті будь-якої компанії, оскільки її рівень свідчить про фактичний стан фінансової безпеки та платоспроможності підприємства, що

може вплинути на кількість зацікавлених інвесторів, які залучають власні кошти для діяльності компанії.

Усі клірингові операції з постачальниками та підрядниками здійснюються з використанням первинних документів. Розрахунки з постачальниками здійснюються на підставі комерційних договорів та первинних документів, що засвідчують факти господарської операції: договорів купівлі-продажу, рахунків-фактур, приймально-здавальних випробувань, послуг, податкових накладних, накладних, накладних, актів приймання-передачі, інкасаційних процедур, рекламацій, рахунків-фактур, рахунку. виписки, бухгалтерські довідки. Для кожного базового документа створюється розклад документів.

Схема документообігу з обліку розрахунків з постачальниками на підприємстві представлена на рис. 2.1.

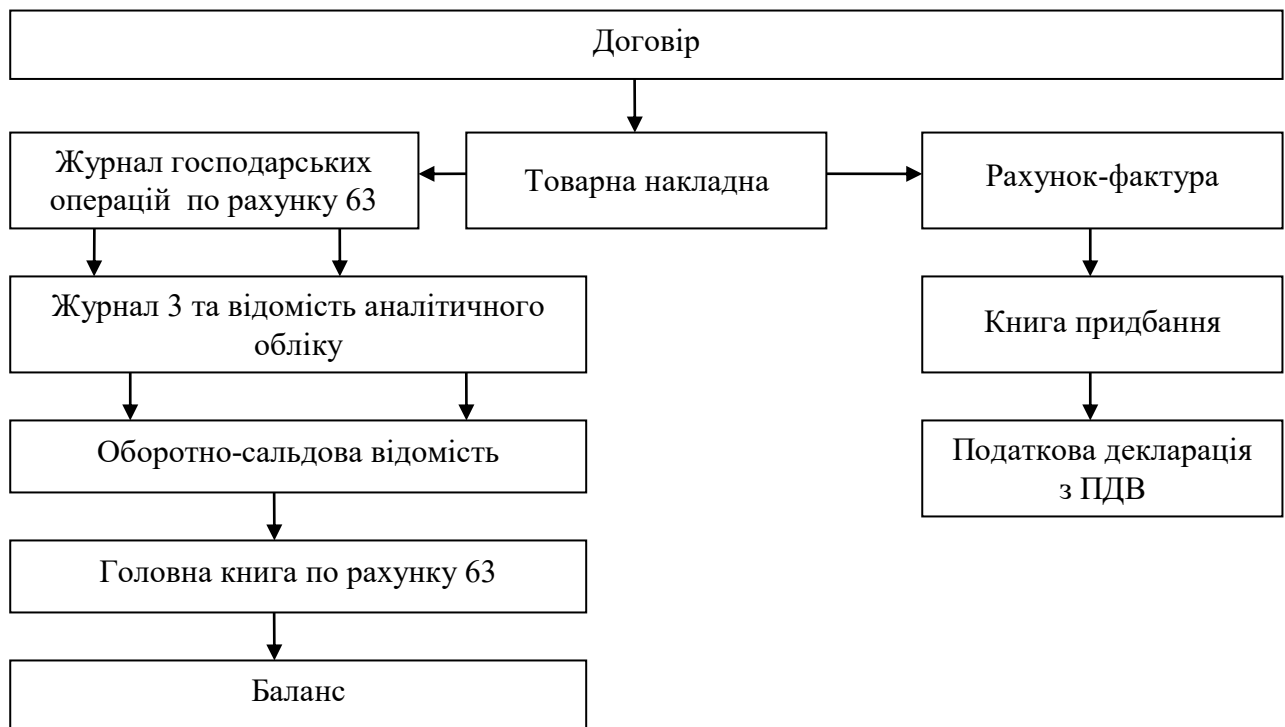

Рис. 2.1. Схема документообігу з обліку розрахунків з постачальниками на підприємстві

Основною проблемою для підприємства є правильна організація синтетичного та аналітичного обліку на рахунках та реєстрах. В цілому, синтетичний облік є занадто важливим для цілей бухгалтерського обліку, він надає загальну інформацію про рахунки, а аналітичні дані необхідні для формування звітності та розкриття інформації в додатку до звітності.

Розрахунки з постачальниками проводяться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (рис. 2.2) [8].

Рис. 2.2. Характеристика рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» [8]

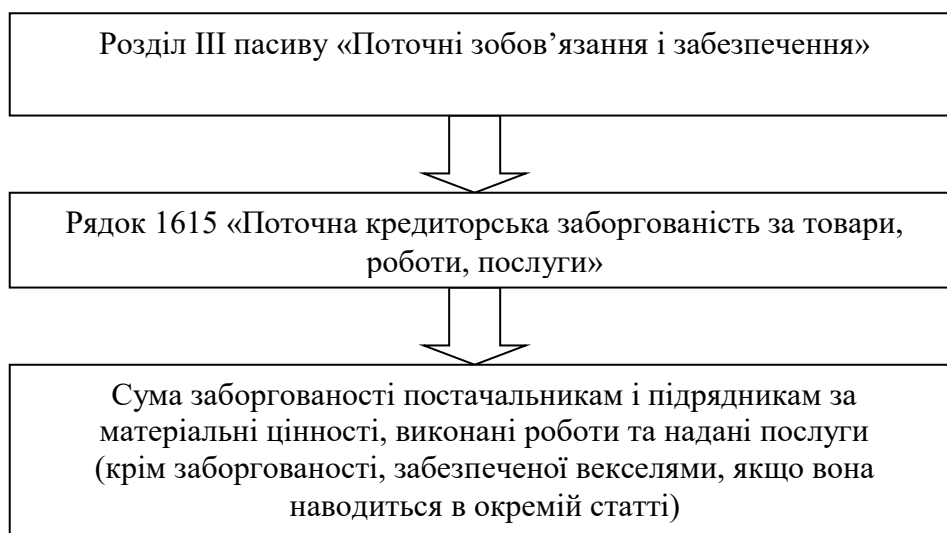
Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має такі субрахунки:

- 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;
- 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»;
- 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ» [8].

В цілому, облік розрахунків з постачальниками ведеться в Журналі 3. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками ведеться у Відомості аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Протягом місяця записи у відомості здійснюються в міру визнання зобов'язань за матеріальні цінності, нематеріальні активи, роботи й послуги та проведення розрахунків з постачальниками на підставі первинних облікових документів (товарно-транспортних накладних, накладних на відпуск товарно-матеріальних цінностей, актів приймання матеріалів, робіт, послуг, прибуткових та видаткових касових ордерів, виписок банку та інших) [24].

Інформаційна база формується про розрахунки з постачальниками через складання первинних документів. Дані наведені в первинних документах є підставою для формування інформації у регістрах аналітичного та синтетичного обліку (Реєстр операцій за розрахунками з постачальниками та Журнал 3 по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»). На основі Журналу 3 по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» формується Головна книга, яка використовується подальшому для складання фінансової звітності [23].

У фінансовій звітності своє відображення знайшла інформація про стан розрахунків з постачальниками (рис. 2.3) [24].

Рис. 2.3. Відображення інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками у балансі підприємства [24]

Таким чином, виділимо основні моменти управління розрахунками з постачальниками якими є: вибір постачальника; перевірка достовірності розрахунків; вибір часу для розрахунків з конкретним кредитором у конкретній ситуації, вибір альтернативи між отриманням знижки на ціну товару або отриманням додаткового джерела фінансування.

Система бухгалтерського обліку є чи не єдиним джерелом інформаційних даних про стан фактичних розрахунків між підприємствами. Тому, вирішення проблем зі значною короткостроковою заборгованістю перед постачальниками та підрядниками здійснюється на рівні обліково-аналітичних процедур.

2.3. Система та інструменти контролю розрахунків з постачальниками підприємств

Ефективність контролю підприємницької діяльності, зокрема операцій щодо розрахунків з постачальниками підприємства та фактів першої зміни, залежить від його раціональної організації та налагодженої методології, що передбачає послідовний перелік етапів, методів і прийомів контролю та відповідного пакету розроблених робочих документів для відображення результатів контролю обраного об'єкта і базується на певному переліку структурованих джерел інформації [6].

Метою контролю розрахунків із постачальниками та підрядниками на думку Проскуріної Н. М. – перевірку наявності та правильності оформлення первинних документів, що є підставою для записів із кредиторської заборгованості; оцінку синтетичного й аналітичного обліку, правильність використання рахунків Плану рахунків; перевірку правильності розрахунків із кредиторської заборгованості [26, с. 370].

Виокремимо декілька етапів контролю достовірності відображення зобов'язань перед постачальниками та підрядниками і відобразимо їх на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Етапи контролю достовірності відображення зобов'язань перед постачальниками та підрядниками [6]

Основні елементи контролю операцій із забезпечення здійснення розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства, що наведемо на рис. 2.5 [6].

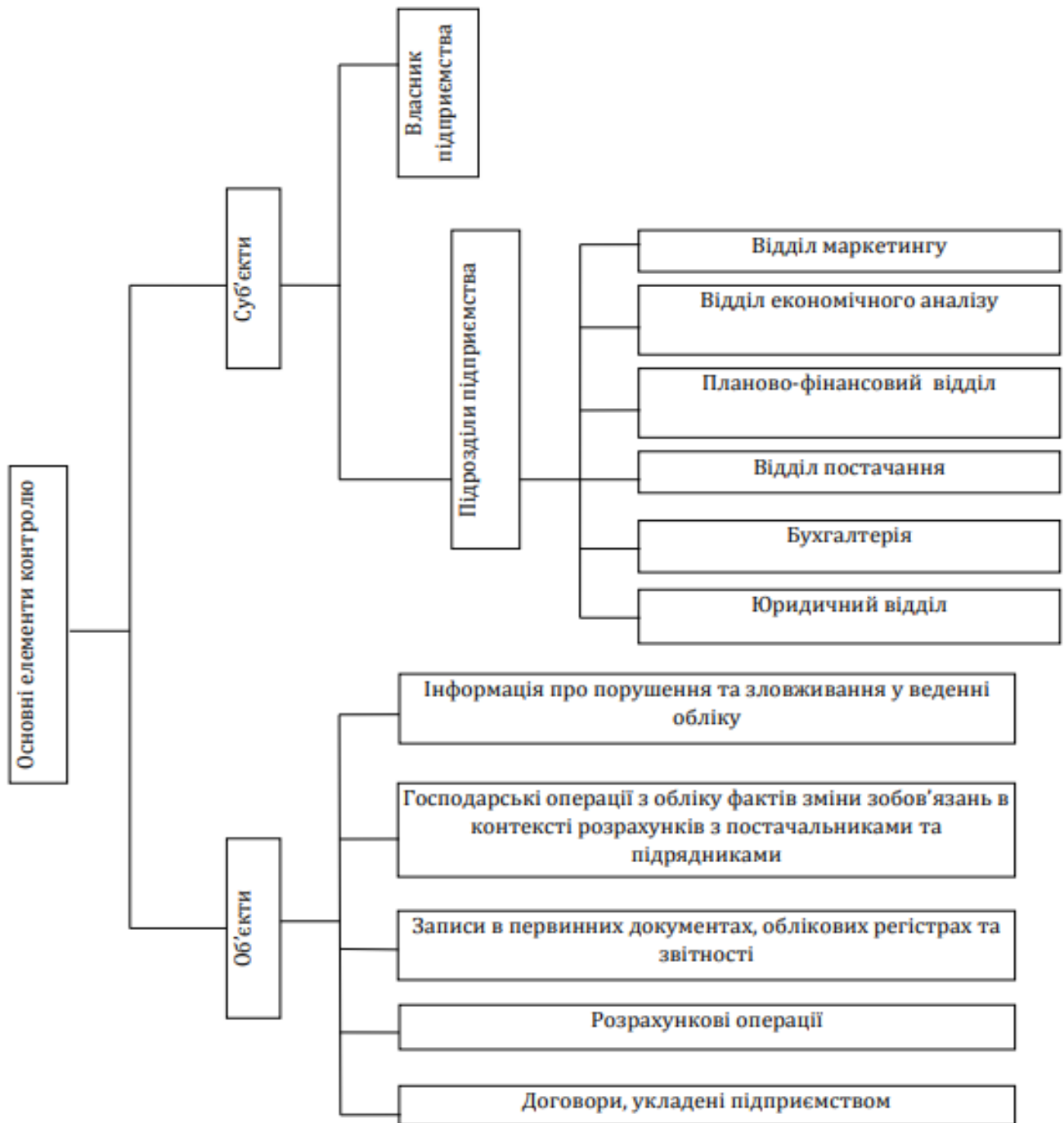

Рис. 2.5. Основні елементи контролю операцій розрахунків з постачальниками та підрядниками [6]

Киян А. В. і Ярмолюк О. Ф. вважають, що одним із найважливіших завдань ефективної організації системи внутрішнього контролю діяльності з метою забезпечення виконання договірних зобов'язань у товариствах є регулювання його виконання, тобто відповідна контрольна процедура в відповідних нормативно-

правових актів або створити нормативно-правові акти та систему внутрішніх розпорядчих документів:

- положення облікової політики;
- положення про філії, представництва та окремі підрозділи;
- положення про договірну роботу;
- графік документообіг;
- положення про службу внутрішнього контролю;
- посадові інструкції працівників [10].

Перш за все, під час проведення контролю розрахунків із постачальниками потрібно звернути увагу на інвентаризацію кредиторської заборгованості за відповідними звітними періодами. Забезпечення надійної обробки операцій з постачальниками є результатом ефективного внутрішнього контролю, створеного бухгалтерськими функціями.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано систему обліку та контролю розрахунків з постачальниками, що дає можливість зробити наступні висновки:

1. Розрахунки з постачальниками та підрядниками є важливою частиною складних механізмів будь-якої компанії. У зв'язку з цим дослідженню цієї категорії доводиться витратити багато часу, оскільки прийняті рішення залежать від стану та перспектив компанії. Для розширення ринку товарів і залучення нових продавців потрібна ефективна політика управління постачальниками. Запровадження аналітичних документів покращить розрахунки підприємства за рахунок забезпечення контролю за своєчасністю розрахунків за кожну поставку товарно-матеріальних цінностей, що в свою чергу підвищує платіжну дисципліну підприємства.

2. Ефективна система розрахунків з постачальниками та підрядниками залежить від платіжної дисципліни покупця, обраного способу оплати та наявності оперативного контролю за станом рахунку. Система бухгалтерського обліку, створена на підприємстві, має значний вплив на зобов'язання та фінансове становище всього підприємства.

3. Базою дослідження виступає Комунальне некомерційне підприємство «Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я» Житомирської обласної ради. Основними напрямками діяльності виступають: платні транспортні послуги санітарним та іншим спеціальним автотранспортом медичним закладам та іншим фізичним і юридичним особам, відповідно підписаних угод та послуг по ремонту автотранспорту на підставі договорів.

4. Правильна організація розрахунків вимагає суворого дотримання фінансової дисципліни власної оплати боргів у зобов'язаннях. Затримки розрахунків за отримані матеріальні ресурси або невчасне перерахування коштів за продану продукцію та/або надані послуги призводять до фінансових труднощів у веденні господарської діяльності.

5. Бухгалтерські відносини між постачальниками виникають у процесі господарської діяльності підприємства і паралельно з формуванням цих відносин, як правило, створюється інформаційна база документів для укладання договорів купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей договорів, договорів на виконання різноманітних робіт тощо.

6. Ефективна система контролю повинна забезпечувати та сприяти позитивному результату підприємства, раціональному використанню всіх елементів його ресурсного потенціалу та запобіганню порушенням чинного законодавства, тому що затримки розрахунків за отримані матеріальні ресурси, продукцію та надані послуги призводять до фінансових труднощів у веденні господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агафонова Н.В. Фінансово-правові аспекти розрахункових правовідносин // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія: Юридичні науки. 2001. № 2. С. 23—26
2. Бричко Л.В. Правовые основы деятельности Госбанка СССР как расчетного центра страны: автореф. дис... канд. юрид. наук. Москва, 1966.
3. Гайдаржийська О. М., Попович О. В., Кромбет А. Ю. Теоретичні аспекти обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Електронний науковий фаховий журнал Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство»*. 2018. №18. С. 874-880
4. Гільорме Т. В., Шачаніна Ю. К. Удосконалення організації обліку кредиторської заборгованості підприємств в умовах невизначеності. *Економіка і фінанси*. 2018. № 1. С. 18-24.
5. Гуцаленко Л. В., Коцупатрий М. М., Марчук У. О. Внутрішньогосподарський контроль : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 496 с.
6. Гуцаленко Л. В., Пашенко Н. В. Дієвість контрольної функції обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Modern economics*. 2018. № 10. С. 36-42.
7. Дорош Н.І. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. Вип. 1. С. 93–97.
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція Мініфіну України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 22.11.2021).
9. Калінеску Т. В., Павленко І. В. Удосконалення обліку та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/59.pdf (дата звернення: 22.12.2021)
10. Киян А. В., Ярмолюк О. Ф. Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2015. № 9(24). С. 77–80.

11. Козак М. В. Розрахунки з постачальниками та підрядниками: методика обліку. URL: http://www.vtei.com.ua/images/2020/25_03_2020/3/8.pdf (дата звернення 22.12.2021).
12. Кузьмин В.Ф. Кредитные и расчётные правоотношения в промышленности. Москва, 1975.
13. Кундря-Висоцька О. П. Бухгалтерський облік [навч-метод. посіб.] / О. П. Кундря-Висоцька. Київ : Алерта, 2004. 303 с.
14. Лаптев В.В. Предмет и система хозяйственного права. Москва : "Юрид. лит.". 1969.
15. Любар О. О. Облікове забезпечення управління розрахунками з контрагентами за товарними операціями. *Агросвіт*. 2020. № 1. С. 48–60.
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051 (дата звернення 12.11.2021).
17. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS та IFRS). URL :<https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti>. (дата звернення 25.11.2021).
18. Мушинський В. В. Внутрішньогосподарський контроль забезпечення виконання зобов'язань підприємства та фактів їх зміни: методичний підхід. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. № 1 (22). С. 263-279.
19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ Міністерства фінансів України 31.01.2000 № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 22.12.2021).
20. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 25.11.2021).
21. Податковий кодекс України № 2755 – VI від 2 грудня 2010 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 21.11.2021).
22. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 22.12.2021).

23. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства України від 29.12.2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення 22.12.2021).

24. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства України від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення 22.12.2021).

25. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Положення Міністерства України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25.12.2021).

26. Проскуріна Н.М. Процедурне забезпечення аудиту. Теорія та практика: моногр.; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. Київ : Інформ.-аналіт. Агентство, 2011. 739 с.

27. Тарасова О.В., Курдасова Н.О. Питання організації обліку розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. Випуск 3 (59) 2020. С. 158-161.

28. Фінансове право: підручник / За заг. ред. О.М. Бандурки та О.П. Гетманець; Ю.М. Жорнокуй, О.В. Кашкарьова, Т.В. Колесник та інші. Харків : Екограф, 2015. 500 с.

29. Комунальне некомерційне підприємство "Автобаза санітарного транспорту лікувально-профілактичних закладів охорони здоров'я" Житомирської обласної ради. URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/13548722/ (дата звернення: 25.12.2021).

Додатки

**Інноваційний проект
організація обліку та
контролю
розрахунків з
постачальниками
підприємств**